

Vun frieher un heit for Bensmer Leit
Bergsträßer Anzeigebblatt 17.12.1949

„Bensem ganz frieher, frieher un heit“

Wär sou finfunsächzig Jehrchin zerickdenke kann wie ich, där muß zuugäwwe, obbet will orrer net, daß sich unser Vadderschdadt seitdem orik zu ehre Vordaal veennert hot.

Es hot mool e Zeit gäwwe, doo hot alles in Bensem geschloofe. Mer hot sich nor hie un doo mool die Aage geriwelt, hot sich manchmool en Ruckgäwwe un hot dann — wirrer weier geduuselt. De fiehrende Leit vun doomools därf mer net allaans die Schuld doodrou gäwwe. Es woar de Zeitgeischd, där wuu doomools gehärrschd hot. Es Oalde woar schläächd, weils oald woar, uns Neie hot nix gedaachd, weils nei woar. Wärs Oalde bewunnert hot un schitze wollt, woar rickschdennig un wär woas Neies uffs Dabeet bringe wollt, den hot mer mit schääle Aage ougeguggd, weil mern foren Reweluzzienäär gehoalte hot. — Wie dann vum Kreisamt aus de Befähl kumme is, daß alle Meschdhaufe vor de Häuser veschwinne mißte un die Hinkel un Saichin nimäih uffde Gaß rumlaafe därfde, doo woar de Baierschdolz orik gekrenkt un es hot net veel gefehlt un mer hett soi Räächd mit de Meschdgawwel — ach woas, souweit weers goar net kumme. De Bensmer is neemlich niemools net en Krageeler un Radaumächer gewääst, Un druffgehaage horrer ärschd dann, wanns goar net mäih annerschd gange is. Im Grund genumme isser e orik friedfärdigi Naduur. Däs kommer schunn doodraus sähe, dasser noach moine vorläifige Feschdschdellunge nor sechsunfuffzig Werter un Ausdruck for „haawe“ hot. Er is alsou mäinder en Mann vum Wort als vunde Daat. — Dann hot sich Bensem zammegerafft un hot en pletzliche Uffschwung genumme där wuu ärschd uffde häichschde Häih vum Griesel soi Enn gefunne hot. Um den Zuuwoachs auszegleiche hot mer doodefoor inde Schdadt unne manches oabgerobbt, woas mer besser schdaih gelosse hett. Doodezuu gehäijert aa aani vun moine schäinschde Juugenderinnerunge, es oalde Rinnedoor. Freilich woars, wie die Schdadt doomools feschedgeschedellt bot, sou baufellig, daß de Maurermoaschder Berg noachträglich noch finfunziwwezig Maik hot ausbezoahlt kriehet for däs Geschärr, däs wuu beim Aabbruch vun dem hadde Mauerwäik kaboores gange is. Die oalde Fachwaikhaiser hat mer jetz schäi sauwerche vebutzt un aa sunschd alles Oaldmoodige veschwinne losse. Bensem hot sich hoalt druff besunne, woas sichs als Schdadt schullig woar. —

Däs woar Bensem vun anno Doodzemool. Dann awwer is Bensem rabied In die Haih geschosse. Zeäärschd hot mers kanalisiert. „De Dräk, de Schbäck woar iwwer Noachd ewäck!“ Die Dräbbe sinn in die Hausfluurn noigeleggd worrn, daß die Volleile net mäih driwwergeschdolwert sinn, die Kellerhäls hot met mit eisere Deckel ausgegleche, daß mer bei Glatteis hot besser ausglitsche kenne, die oalde Bollezeidiener hot mer doich neie Schutzleit ersetzt un die korze Bäjierwehrsääwel doich lange Schlebbsääwel. Un weil die oalde kaa Nummeroo gehadde häwwe, hot mer die neie aanzäl nummeriert. Ande oalde Fachwäikhaiser hot mer de Vebutz wirrer oabgeklobbt, hot neie Haiser un neie Lääre gebaut, hat schbeerer die oalde Dräkwinkel doich schäine Aalaage un Sähenswärdigkeite verwandelt, hot neie Brune uffgeschdellt, e neimoorig Schwimmboad

gebaut, de Kurpäik ougeleggd, es Schdadtbild in jeeret Beziehung vescheenert, die Hauptschdroaß vun ehre wältberiehmden Plaschder befreit un noch veel anneres gemoacht, woas mer net alles uffzeähle brauch, weils joo die meischde Bensmer miterlääbt häwwe. — Mit aam Wort, es Bensem vun frieher is net ze vegleiche mit Bensem vun heit. Jeerenfalls kennerner uff unser heitig Bensem schdolz soi. Am meischde ze vedanke häwwemer däs de Bensmer Geschäftsleit. Die häwwe aus Bensem ärschd gemoacht, woases heit is. Aus friehere klaane Lädchin sinn grouße Woarehaiser worrn, aus manchem Kroamloar e Schbezialgeschäfd, awweraa auserer klaane Quätsch e grouß Fawwerigg, auserer klaane Wärdtschaft e modärn Logaal un sou weirer un sou weirer. Ja wäiklich woahr, unser Geschäftsleit sinn uffde Häih. Se kenne sich getrouschd näwwe die vunde gräischde Schdädt im ganze Umkreis schdelle.

„Brauch mer doo glei fortzefoahre?“

Froagt mer sich un denkt im schdille:

„Naa, däs Foahrgäld kommer schboarn!“

Bleibt nor doo um Gottes Wille!

Woas mer auswärts kriecht gebodde,

Kommer aa in Bensem kaafe.

Wäje sou e poar Klamodde

Brauchmer net glei fortzelaufe.

Unnerhemmhinn, wollne Socke,

Unnerhoose, dick un dinn,

Schäine Haarschmuck for die Locke,

Seidne Unnerreckelchin,

Seidne Schdrimb un Häikelschbitze,

Klaarer, noach Bariser Schik,

Wuu wie ougegosse sitze,

Ob mer darr is orrer dick.

Aa die Auzigg muß ich nenne,

Mendel noachem neischde Schdil,

For die, wuus bezoahle kenne,

Beiz aus Madder orretr 'Siel.

Hensching, Kroage un Krawadde,

Knebb un Litze, Caarn utt Zwärn,

Debbich, Läifer, Kookusmadde,

Leichte Hied aa for uffs Härn!

Vorheng, wie en Hauch sou dinne,

Aa es Bettdudi fehlt doo net,

Alles, alles konnschde finne

For doi Kich un for döi Bett.

Kaffeekebbchin, Subbekumbe,

Kiwwel, Glässer, Silwer, Zinn

Un die neischde Uffzieglumbe,

Wuu net ze vereiße sinn.

Schuh un Schdiwwel un Pandoffel,

Kichemässer for die Fraa.

Reibmaschine for Kadoffel

Un noch goar veel annres aa.

Meewel, Hooseträger, Decke
 For ins Bett, for uffde Disch
 Dunn Bewunnerung erwecke,
 Ob in Seide orrer Plisch.
 Bicher, Bilder, Uhrn un Brosche,
 Däschelchin aus Schlangehaut,
 Libbeschdofd for sieße Gosche,
 Schdenner aa fors Sauerkraut.
 Waikzeik, Nehmaschine, Rärer,
 Biggeleise, Lambeschärm,
 Koffer, garendiert aus Lärer
 Un die neischde Daamesdiärm,
 Daamehied, net ze vegässe,
 Schäi mit Färren uffganiert;
 Zeigschd for Radio du Indrässe,
 Kriehschde glei poar vorgefiehrt.
 Aeiwe, Lambe un zum Aesse
 Alles faschd schunn maikfrei,
 Mißt doich alles mer sich frässe,
 Weer die Woihnoachd lengschd vebei.
 Wiilschde dich noch sunschd erfrische,
 Kaaf der Konjak, Schnaps, Likeer,
 Muschde dein Geruch vewische,
 Saaf un Riechgut noach Begehr.
 Aa for Kinner, klaane, grouße,
 Hot mer Schbeelzeik ausgeschdellt.
 Daals zum leiern, Baals zum schdouße,
 Dauerhaft — sou lang wies helt, —
 Alles kommer bei uns finne.
 Jetzt mool richdig ausgewehlt! --
 Doo sescht aam e Schdimm vun hinne:
 „Not de Gäldschisser, där fehlt!“

Die Schdadt hot aa ehr Schulligkeif geduu. Wammer sou Oowens doich die Hauptschdroaß
 gäiht un sieht die veele Chrischdbeem im Kärzeschoi, die neie Lambe, alles häll erleicht un
 ougeschdroahlt, muß aam doo net es Härz im Leib lache? Ja, mit de Lichder kimmt ärschd die
 richdig Adventschdimmung. Däs muß jeerer fiehle, där wuu net ganz veschdockt is un for
 Schdimmung iwwerhaapt äbbes iwdrig hot.

Bensem woar schunemool sou schäi beleicht. Däe is awwer schun lang här. Sällemool
 häwwich e Gedichdel gemoacht, däs wuu heit, noch soi Gilligkeit net veloorn hot, un drumm
 schdell ichs doo ande Schluß vun moine heitige Ausfiehrunge.

„Es werde Licht un es ward Licht!“

Sau häwwemers geläarnt inde Biwlich Geschichd!
 Lang hots joo gedauert, wie jeerer gemaikt,
 Bis däs aa in Bensem sich aus hot gewäikt.
 Un wie? Ich musses joo offe geschdaih,
 Mer kennt joa woahrhaftig däs Bensem net mäih!

Ei, wuumer hieguggd, links räächts un groad aus
Gräll falle uff die Schdroaß doo die Lichdschoi eraus.
Ach, weer aus Babier nor en Daal vunde Schoi,
Un keemte, schatt aus — in die Lääre enoi!
Aa ich häbb mich mädde ins Lichdmeer geschdärzt,
Zevor häwwichs Brilllegloas ou ärschd geschwärzt,
Un häbb aus de Neh mer dann alles beguggd.
Doo hot mers in alle Glierrer gezuckt.
Ehr froagt noch warum? Isses e Wunner velleicht
Bei aam, wuu sich uuvehofft fieht sou erleicht?
Ich woars net allaans, dann vun hinne un vorn
Sinn Mannsleit un Weibslleit erleicht mit mer worrn.
Noch nie häwwich vorde in Bensem däs wäje
Sou veel hälle Kebb jee uff aamool gesähe.
Doch sackdunkel woars inde Nääweschedroaße.
Dort hot mer die Lichder all aus, schoins gebloase,
Sunschd hett joo där Schbruch net mäih Gäldung gehadde:
„Doo wuu hoalt veel Lichd is, doo is aa veel Schadde.“
Däs aane schdäiht jeerenfalls bombefeschd:
Wann Bensem im Lichd sich leßt sähe, im beschd,
Un inne un auße is illuminiert,
Doo meeschd ich aan kenne, wuu doo net geriehart,
Un dann noch vewäje behaapte wollt blous,
In Bensem uff Woihnoachde weer der nix lous,
Sou aaner, där soll nor bejäijene aam
Dät hot nix ze lachel Dem leichte mer haam!